

Випуск
Issue 46

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ: МЕТОДОЛОГІЯ,
ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

**MODERN INFORMATIONAL TECHNOLOGIES AND
INNOVATIVE METHODS IN
PROFESSIONAL TRAINING: METHODOLOGY,
THEORY, EXPERIENCE, PROBLEMS**

Збірник наукових праць

ISSN 2412-1142

Вінниця
Vinnytsia 2016

УДК 378.14
ББК 74.580
С 95

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 4 від 27 квітня 2016 р.), вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 5 від 02 квітня 2016 р.), вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол № 4 від 28 квітня 2016 р.) і вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 27 квітня 2016 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Гуревич Роман Семенович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Інститут магістратури, аспірантури, докторантури, директор, (головний редактор).
Коломійець Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра математики та інформатики, завідувач, (заступник головного редактора).
Шерченко Людмила Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті (відповідальний секретар).
Ничкало Надія Григорівна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, академія-секретар.
Бинюк Валерій Юхимович – доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, директор.
Лук'янова Лариса Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, директор.
Радкевич Валентина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, директор.
Козар Михайло Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, ректор.
Лазаренко Наталія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, ректор.
Акімова Ольга Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра педагогіки, завідувач.
Гомонюк Олена Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, Хмельницький національний університет, кафедра практичної психології та педагогіки.
Ковтонюк Мар'яна Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра математики та інформатики.
Матіаш Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра алгебри і методики навчання математики, професор.
Паламарчук Ольга Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, завідувач.
Тарасенко Галина Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра дошкільної і педагогічної освіти, завідувач.
Шахов Володимир Іванович – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, професор.
Кадемія Майя Юхимівна – кандидат педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті, завідувач.
Гуревич Ірина – професор, PhD, технічний університет м. Дармштадт, Інститут перероблення знань, директор (ФРН).
Інгенар Юлія Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, установа освіти «Вітобський державний університет імені І.П. Машерова», художньо-графічний факультет, декан (Білорусь).
Яска Євгенія Івона – доктор педагогічних наук габлітований, професор звичайний, Жешувський університет, вища школа педагогічна в Мисловицях (республіка Польща).

С 95 Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 46 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – 375 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники коледжів і вищих навчальних закладів висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовку кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, майстрів. Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, шкіл, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти. Статті збірника подано в авторській редакції.

РЕЦЕНЗИ:

Бідюк, доктор педагогічних наук, професор (Хмельницький національний університет);
Коберник, доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини);
Петрук, доктор педагогічних наук, професор (Вінницький національний технічний університет);
Іларев, доктор педагогічних наук, професор (Харківська інженерно-педагогічна академія);
Оменко, доктор педагогічних наук, професор (Бердянський державний педагогічний університет).

432-1142
78-966-2337-01-3

УДК 378.14
ББК 74.580

© Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України © Інститут професійно-технічної освіти НАПН України
© Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України © Автори статей; © ТОВ фірма «Планер»

РОЗДІЛ 3
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У
КОЛЕДЖАХ І ТЕХНІКУМАХ

<i>Беличко Т.Г., Назимівська С.М., Астуленко Л.М., Прокопенко Н.А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ БЛОЧНО-МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ З РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ ОЦІНКИ ЗНАТЬ У АГРАРНОМУ КОЛЕДЖІ.....	63
<i>Гаврилюк О.А.</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ.....	67
<i>Зайцева О.</i> УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕСІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ.....	71
<i>Кордонська А.В., Дрючило О.А., Савицька Г.М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ.....	77
<i>Крижановський А.І.</i> МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ.....	81
<i>Лутковська С.М.</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	85
<i>Мажаровська О.Е.</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	89
<i>Очкань Г.О.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ.....	93

РОЗДІЛ 4
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

<i>Адабашев Б.В.</i> ПЕДАГОГІЧЕСЬКІ УСЛОВІЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ВУЗАХ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ.....	97
<i>Бадюк Ю.В.</i> ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	102
<i>Баяркіна Н.В.</i> СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ.....	106
<i>Безуглий А.І.</i> ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ: ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	110
<i>Бондаренко З.В., Клочко В.І., Кирилащук С.А.</i> ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	114
<i>Браніцька Т.Р.</i> ПРАКТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	117
<i>Будас Ю.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	121
<i>Вернигора О.Л.</i> ФОРМУВАННЯ ФОЛЬКЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	124
<i>Візнюк І.М.</i> ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ІПОХОНДРИЧНИХ ЯВИЩ У ФАХІВЦІВ РІЗНИХ ПРОФЕСІЙ.....	128
<i>Вірич С.О.</i> EURO COORDINATES OF UKRAINIAN EDUCATION ON LABOR PROTECTION.....	133

<i>Валюва Н.В.</i> УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	137
<i>Гордій С.П.</i> ЗМІСТОВА МОДЕРНІЗАЦІЯ ДИСЦИПЛІН «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ», «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ», «ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАТЬ ТА ВАЛЕОЛОГІЇ» ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	140
<i>Герасімова О.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	145
<i>Гаманюк О.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОПІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	149
<i>Гордійчук Т.Б.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПОРТАЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	154
<i>Гривовська І.Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ДСНС.....	158
<i>Гузь С.І., Кадемія М.Ю.</i> РОЗВИТОК ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	163
<i>Дмитренко Н.Є., Доля І.В.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	166
<i>Добровольська Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ».....	170
<i>Жаровська О.П.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У СИСТЕМІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ.....	175
<i>Задварняк Л.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ.....	179
<i>Зарішняк І.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ЕКОНОМІСТА.....	182
<i>Зюков М.Є.</i> НАВЧАННЯ ІНТЕГРУВАННЮ З ВИКОРИСТАННЯМ MICROSOFT MATHEMATICS.....	187
<i>Кадемія М.Ю.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВІРТУАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	191
<i>Каплінський В.В.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕДАГОГІКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	197
<i>Кізім С.С.</i> ОН-ЛАЙН СЕРВІСИ У ПРОЦЕСІ ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	201
<i>Кобися А.П.</i> ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	206
<i>Кобися В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ СТАНДАРТУ ЗАПИТІВ SQL НА ПЛАТФОРМАХ ORACLE DATABASE XE ТА MS SQL SERVER.....	210
<i>Козловський Ю.М.</i> НАУКОВА ОСВІТА ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	215
<i>Козляр М.М.</i> ІННОВАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	218
<i>Корець О.М.</i> УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФІЗИКО- МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	222

навчально-виховного процесу, вибору інтерактивних форм і методів навчання і виховання, що й забезпечує формування активної громадянської позиції. Окреслені форми позааудиторної роботи сприяють поглибленню у майбутніх педагогів знань основ громадянськості, формуванню громадянських якостей, спрямованості особистості і громадянської активності, що в цілому дає змогу суттєво підвищити громадянську вихованість майбутніх педагогів в умовах професійного навчання.

Випускники університету мають бути не просто знаючими спеціалістами, а людьми творчими, духовно багатими із демократичним світобаченням, здатними примножити історичні надбання українського народу і його вклад в розвиток світової цивілізації. В ідеальній перспективі, університет повинен стати школою саморозвитку,

самоуправління, самодисципліни, свідомої відповідальності викладачів і студентів перед українською нацією у своїй творчій співпраці на благо України.

Реалізація даних компонентів в процесі позааудиторної виховної сприятиме формуванню позитивної мотивації у майбутніх учителів щодо громадянської позиції, усвідомленню ролі і значення її в становленні особистості громадянина в сучасних умовах, оволодінню системою правових, політичних, екологічних, економічних, загальнокультурних знань, формувань умінь висловлювати і обстоювати власні погляди, переконувати і бути толерантними до інших людей, аналізувати свої та чужі ідеї і вчинки, а що саме головне, допоможе їм формувати громадянськість у їхніх майбутніх учнів.

Література:

1. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів / В. Ю. Коваль // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія «Педагогіка, психологія, соціологія». – 2009 – № 6. – С. 19-23.
2. Овчаренко Г. Е. Позанавчальна діяльність студентів у вищих навчальних закладах: сутнісні характеристики, структура та особливості / Г. Е. Овчаренко // Освіта Донбасу. – 2008. – № 5-6 (130-131). – С. 35-38.
3. Плахтеева В. І. Про сформованість громадянської свідомості у майбутніх учителів / Плахтеева В. І. // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. - Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2006. - Вип. № 25. - С. 112-117.
4. Рацұл О. А. Проблема формування громадянськості студентів вищих навчальних закладів України в другій половині XIX – початку XX століття: Дис. канд. пед. наук / ХНПУ імені Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – 186с.
5. Скрипник Н. С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів: сутність, структура й особливості / Н. С. Скрипник // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012. – Вип. 27 (80). – С. 566-571.
6. Шашенко С. В. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Шашенко С. В. – К., 2004. – 24 с.

УДК 378

I.М. Зарішняк, Вінниця, Україна / I. Zarishniak, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: i.zarishniak@tneu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ЕКОНОМІСТА

Анотація. Стаття присвячена вивченню особливостей самовдосконалення особистості студентів-економістів. Розкрито структурні компоненти теоретичної моделі самовдосконалення особистості студента-економіста. Представлено схематичне бачення розробленої моделі. Описано та проаналізовано макро-, мезо- і мікросередовище самовдосконалення особистості та виявлено фактори, що активізують досліджуваний процес. Здійснено порівняльний аналіз особливостей самовдосконалення студентів-економістів молодших і старших курсів.

Ключові слова: самовдосконалення особистості, макро-, мезо- і мікросередовище самовдосконалення, напрями самовдосконалення, предмет самовдосконалення, умови самовдосконалення особистості студентів-економістів, фактори самовдосконалення.

Main Features of the Economy Student Self-improvement

Annotation. The article considers the peculiarities of personal self-improvement of students of economics. The article surveys structural components of the theoretic personality self-improvement model of students of economics. The article surveys scheme of the developed model. The author describes and analyses macro-, meso- and micromedia of personality self-improvement of a future economist. Special attention is paid to the analysis of students' understanding the problem of self-improvement and defining the factors of enforcing this process. The comparative analysis of the peculiarities of personality self-improvement of junior and senior students of economics has been performed.

© I.М. Зарішняк, 2016

Постановка проблеми. Сьогодення вимагає переосмислення змін, які відбулися не лише в політичному й економічному житті нашої країни. Насамперед необхідно внести корективи щодо формування нової особистості підрастаючого молодого покоління. Ключовою фігурою перетворення має стати студентство. Кілька років поспіль науковці доводять, що значний потенціал у формуванні особистості нового українця лежить у площині аналізу внутрішнього світу. Зокрема, такі важливі чинники її формування як активність, конкурентність і креативність закладені у проблемі самовдосконалення особистості. Тому постає питання дослідження основних стратегій та моделей самовдосконалення особистості студентів-економістів. Наукові пошуки, що спрямовані на розробку теоретичних аспектів і практичну реалізацію феномена самовдосконалення особистості студента-економіста, є наразі актуальними, оскільки зумовлені: по-перше, динамічними трансформаційними процесами в українському суспільстві; по-друге, важливістю системи вищої освіти як ключового інституту з формування такої особистості; по-третє, недостатньою увагою сучасних дослідників до самовдосконалення як чинника особистісного росту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що піднята проблема має науковий інтерес у філософському та психолого-педагогічному аспектах. Питання філософського аналізу суб'єктності самовдосконалення особистості, її моральності і творчості, розглядають О. Єракторіна, Ю. Коваленко, В. Тертична та ін. Як вищу форму саморозвитку розглядає особистісне самовдосконалення Е. Коваленко, таким чином аналізуючи духовно-ціннісну природу усвідомленого саморозвитку особистості. Питанням морального самовдосконалення присвячена монографія О. Єракторіної, у якій автор розробила концептуальну схему самовдосконалення особистості як найвищої форми її усвідомленого саморозвитку, розкрила природу, сутнісні риси й гуманістичне наповнення досліджуваного феномену [1]. Психологи і педагоги розглядають аспекти професійного самовдосконалення вчителів та студентів – майбутніх педагогів (Л. Дудікова, Г. Селевко, Н. Уйсімбаєва, Т. Шестакова та ін.). Більшість робіт, у яких робилась спроба побудови теоретичної моделі самовдосконалення особистості, стосувалася галузі фізичного виховання (Л. Суценко, О. Павлюк). Можна констатувати, що науковці найбільше приділили уваги розвитку конструкту самовдосконалення у підготовці майбутніх педагогів у галузі фізичного виховання. Теоретичні моделі дослідників присвячені в основному професійному стимулюванню майбутніх

викладачів. Дидактичне самовдосконалення студентів мало досліджується або не є самостійним предметом дослідження. Все це зумовило нас проаналізувати теоретичну модель самовдосконалення особистості студента-економіста та виявити на практиці особливості її функціонування в економічному закладі освіти.

Мета статті – здійснити аналіз структурних компонентів теоретичної моделі самовдосконалення особистості студента-економіста і виявити особливості самовдосконалення особистості цієї вікової категорії.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу моделей саморозвитку особистості і трактування самовдосконалення ми розробили теоретичну модель самовдосконалення студента-економіста. За основу взяли діяльнісний підхід самовдосконалення. Проведений нами аналіз наукових джерел дозволяє нам розглядати самовдосконалення як цілеспрямовану діяльність щодо саморозвитку і вдосконалення власної особистості. Тому структурні компоненти вибраної категорії ми будемо визначати, виходячи із загальновідомої структури діяльності. Як правило, психологічна структура діяльності містить мотиваційний, цільовий, виконавчий і результативний компоненти. До визначених структурних компонентів діяльності ми додали елементи самотворчої діяльності. Аналіз моделей саморозвитку особистості дозволяє констатувати, що майже всі дослідники визначають особистісну рефлексію основним механізмом саморозвитку, в змісті ж і послідовності етапів самовдосконалення є істотні розбіжності. Скажімо, одні науковці пропонують процес саморозвитку розпочинати і закінчувати рефлексією і самооцінкою (Н. Григор'єва), інші як етап саморозвитку розглядають самореалізацію (Н. Битянов) тощо. Єдині науковці у тому, що складовими процесу і саморозвитку, і самовдосконалення особистості є самопізнання, саморозвиток, саморегуляція та самоконтроль, незалежно від того, яка послідовність названих етапів. Ми теж погоджуємося із дослідниками стосовно механізмів процесу самовдосконалення, серед яких ключове місце належить особистісній рефлексії. Самовдосконалення розглядається як можливість особистісного росту людини і її самостійне прагнення наблизитися до певного ідеалу з метою набуття рис і якостей особистості, оволодіння тими видами діяльності, якими вона поки що не володіє. Тому самовдосконалення відіграє особливу роль у становленні особистості, оскільки впливає на здатність людини пізнання власного «Я», а значить – до рефлексії над собою. Усвідомлюючи свої досягнення і недоліки, особистість виявляє прагнення

до самовдосконалення, до самоосвіти і самовиховання. Створюючи нові цінності, вона сама особистісно зростає, стає суб'єктом власного розвитку [2]. Процес самовдосконалення ґрунтується на психологічному механізмі постійного подолання внутрішніх суперечностей між наявним рівнем розвитку («Я – реальне») і уявним його станом («Я – ідеальне»).

Як основні форми самовдосконалення особистості ми розглядаємо самоосвіту і самовиховання. Це досить тривалі процеси, кожний з яких проходить у кілька етапів: самопізнання, самопланування, самоконтроль та саморегуляція.

Застосовуючи системний підхід, проаналізуємо такі структурні компоненти моделі: макро-, мезо- і мікросередовище самовдосконалення особистості студента-економіста (рис. 1):

Мікросередовище – це індивідуально-психологічні особливості, сутнісні сили, нахили і потреби особистості. Основою мікросередовища є постійна «незавершеність» особистості, яка передбачає можливість до новоутворень. На думку науковців, саме вони стають психологічними основами особистості. Мікросередовище свідчить про наявність внутрішнього прагнення до

самовдосконалення: характеризує практичний аспект готовності, містить уміння, необхідні для успішного удосконалення (уміння ефективно використовувати вільний час, виключатися з діяльності із самовдосконалення, планувати, організувати, контролювати свої дії); характеризує ефективний аспект готовності до самовдосконалення, включає емоційне ставлення до процесу самовдосконалення, наявність волевих рис особистості, які сприяють самовдосконаленню: наполегливість, рішучість, самодисциплінованість, цілеспрямованість, уміння контролювати себе та планувати діяльність, визначається емоційним ставленням студента до процесу самовдосконалення, здатністю вихованця робити свідомий вибір, нести відповідальність за власні дії; відображає рівень сформованості саморегуляції, сформованість особистісних якостей, спрямованих на самовдосконалення. Серед останніх – креативність, емоційна активність, здатність до наукового пошуку, альтернативність і дивергентність мислення тощо. Мікросередовище включає також і потенційні можливості майбутнього фахівця, можливість особистісного росту людини і її самостійне прагнення наблизитися до певного ідеалу.



Рис. 1. Теоретична модель самовдосконалення особистості студента-економіста

Мезосередовище самовдосконалення особистості студента-економіста включає такі складові: діяльнісний компонент (спонуально-

ціннісний блок (мотиви, цілі), прогностично-проективний блок (прогнозування, вибір, планування), виконавчо-реалізуючий блок (способи,

засоби, результат) і оцінково-порівняльний блок (аналаз виявлення неузгодженості в результатах і процесі його досягнення); змістовий компонент (функції і напрями самовдосконалення); дидактичний компонент (педагогічні умови активізації самовдосконалення студента-економіста; взаємодія студента і навчального середовища).

Макросередовище самовдосконалення особистості студента-економіста включає зовнішні чинники самовдосконалення особистості. Це вимоги суспільства щодо формування гармонійної, всебічно розвинутої, конкурентоспроможної особистості майбутнього фахівця.

З метою вивчення особливостей самовдосконалення особистості студентів-економістів, зокрема розуміння студентами проблеми самовдосконалення особистості та виявлення факторів, що активізують досліджуваний процес, було проведено опитування 114 студентів 1-2-го (74) і 6-го (40) курсу ВНІІЕ ТНЕУ [3]. Контент-аналіз відповідей досліджуваних на запитання анкет дав можливість з'ясувати їх розуміння сутності процесу самовдосконалення, його особливостей, визначити рівень потреби у самовдосконаленні тощо. Аналіз відповідей показав, що студенти мають розгалужені уявлення про сутність самовдосконалення. Опитувані замислюються над проблемами самовдосконалення і розуміють його необхідність. Предметом самовдосконалення студентів, на нашу думку, виступають окремі риси характеру, поведінки, ставлення до навчання, окремі вміння та знання. Зокрема, опитані студенти 1-2-го курсу зазначають, що хочуть вдосконалити у собі окремі риси характеру, ставлення до навчання і стосунки з навколишніми, фізичні здатності, наприклад: «насамперед моральні якості, поведінку», «таланти, розум, логіку, мислення», «вміння бути впевненим в собі, спілкуватися з іншими», «підтягнути свій рівень знань по деяким предметам, стати більш відповідальним в плані навчання загалом», «здобути нові навички та вміння», «ставлення до навчання і світу», «наукові знання», «фізичні навички», «характер» тощо. Як бачимо, зміст тих рис, знань і вмінь, котрі студенти хочуть вдосконалити, відображає зростання їх усвідомленості власних індивідуальних особливостей, певних вікових проявів, таких як невпевненість тощо. Саме усвідомлення студентами власного «Я», його окремих аспектів та проявів та проєктування цього «Я» в майбутнє актуалізує бажання змінитися, покращити власні вміння, риси характеру. Найчастіше юнаки й дівчата 1-2-го курсів вказують 1-2 якості, які прагнуть вдосконалити, що свідчить про обмежене розуміння ними самовдосконалення, бачення його як засобу подолання конкретних недоліків особистості. Проте студенти 2-ї вищої освіти розуміють цілісність та різноманітність процесу самовдосконалення

особистості. Їх відповіді стосуються всіх сфер життєдіяльності людини, а окремі респонденти навіть вказують, що потрібно розвиватися гармонійно, наприклад: «вдосконалити інтелектуальний, фізичний та духовний рівень», «всебічний розвиток особистості», «розвиток духовних, розумових практик, вдосконалення фізичного стану». Більшість із опитаних цієї групи теж вказують 1-2 якості, насамперед бажать покращити як свій фізичний, так і духовний стан (рис. 1). Студенти цієї вікової групи, зокрема, дівчата, частіше від молодших бажують удосконалити свій зовнішній вигляд. Самовдосконалення найчастіше розуміється ними не лише як покращення тих чи інших власних якостей, саморозвиток, а й пізнання нового і можливого самовираження, з метою реалізації себе в суспільстві. Проте навіть студенти 6-го курсу мають досить обмежене розуміння процесу самовдосконалення, бачать його як засіб покращення окремих сторін особистості або окремих навичок. Показово, що уявлення студентів про необхідність самовдосконалення людини розподілилися таким чином: самовдосконалюватися необхідно все життя – 93,5%; час від часу – 6,5%. Ці відповіді свідчать про те, що всі студенти усвідомлюють необхідність і роль самовдосконалення у житті людини. Немає жодного опитаного, який би не прагнув змін. Порівняння відповідей студентів-першокурсників і студентів 6-го курсу на запитання «Як часто ви замислюєтесь над проблемою самовдосконалення?» свідчить про зростання актуалізованості для останніх питань самовдосконалення. Опитування засвідчило, що студенти-економісти 6-го курсу частіше замислюються над проблемою самовдосконалення, ніж студенти 1-2-го курсів (відповідно 95% до 65%).

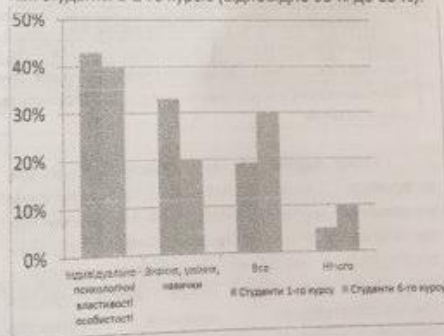


Рис. 2. Відповіді опитаних на запитання «Що б ви хотіли вдосконалити в собі?», n=114, %

Щодо предмету самовдосконалення, то ним, як підтвердили результати опитування, найчастіше виступають ті чи інші особисті якості, психічні функції, навички та вміння, наприклад: характер, ставлення до навчання, особливості взаємин з оточуючими, працьовитість, організованість, освіченість, відповідальність, фізичні якості. Порівняльний аналіз

відповідей студентів старших і молодших курсів показала певні відмінності. Ми згрупували всі відповіді на запитання «Щоб ви хотіли вдосконалити в собі?» у чотири групи. Відповідаючи на це запитання, 40 % опитаних шестикурсників і 43,2 % першокурсників прагнуть вдосконалити свої індивідуально-психологічні властивості та якості, 20 % студентів 2-ї вищої і 32,4 % студентів 1-2-го курсів хочуть

Метою діяльності з самовдосконалення опитані студенти 1-2-го курсу найчастіше називають отримання гарної освіти, покращення взаєморозуміння з навколишніми, набуття впевненості, для кар'єрного зросту, успіху в майбутньому, можливість досягти чогось у житті, бути кращими, ніж зараз. Студенти 6-го курсу розуміють, що самовдосконалюватися потрібно для «підвищення самооцінки», «реалізації Я-ідеального».

На думку опитаних, самовдосконаленню людини сприяють читання літератури, спілкування, аналіз власних помилок тощо. Під час проведення констатуючого експерименту було встановлено умови, що забезпечують самовдосконалення особистості студента-економіста, серед яких студентами проаналізовані такі: а) розвиток у студентів мотивації та потреби у професійному

підвищувати свої знання, уміння і навички. Однак 10 % опитаних шестикурсників демонструють прагматичний підхід, вважаючи, що нічого не потрібно вдосконалювати. Тож у цьому питанні помітна зворотна динаміка порівняно з першокурсниками (рис. 2).

самовдосконаленні; б) створення у студентському колективі сприятливої атмосфери для прояву активності кожного студента; в) розвиток самостійності студентів; г) педагогічне керівництво процесом самовдосконалення. Аналіз отриманих експериментальних даних дозволяє зробити висновок, що найкраще сприяє самовдосконаленню, на думку опитаних, спілкування (8,5 балів) і тренування сили волі, пам'яті, мислення (8 балів). Заняття спортом і фізкультурою та цілеспрямоване моделювання викладачами таких ситуацій, за яких студенти змушені активно застосовувати й розширювати свої знання, уміння й навички, на думку студентів теж сприяє самовдосконаленню (7,5 балів). Не сприяє самовдосконаленню за уявленнями студентів спонукання до написання рефератів з гуманітарних дисциплін (табл. 1).

Таблиця 1

Мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до факторів, що сприяють самовдосконаленню

Фактори, що сприяють самовдосконаленню	Середнє значення оцінки в балах (за 10-бальною шкалою)	
	1-й курс	6-й курс
Читання художньої літератури	7	7
Заняття спортом	8	7
Спілкування	9	8
Тренування сили волі, пам'яті	8	8
Написання рефератів з гуманітарних дисциплін	5	5
Введення елементів змагання, здорової конкуренції під час вивчення дисципліни	6	7
Обговорення питань самовдосконалення на лекціях, семінарах	6	7
Цілеспрямоване моделювання ситуацій, що сприяють застосуванню своїх знань, умінь, навичок	7	8

Таким чином, аналіз емпіричних даних дає можливість зробити висновок про зростання актуальності самовдосконалення в юнацькому віці, що пов'язано із самопізнанням і самовизначенням особистості у цьому віці і водночас недостатнє розуміння студентами 1-2-го курсів сутності самовдосконалення, чинників успішного самовдосконалення. Виходячи із результатів констатуючого експерименту, можна дійти висновку, що для більшості студентів самовдосконалення пов'язане насамперед з покращенням тих чи інших якостей і саморозвитком. Студенти не розмежовують поняття «саморозвитку» і «самовдосконалення» особистості. Мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до факторів, що сприяють самовдосконаленню особистості свідчить, що викладачі повинні приділяти увагу спілкуванню зі

студентами, розробляти методики тренування сили волі, пам'яті, розробляти логічні завдання, що сприяють розвитку мислення.

Виходячи із результатів експерименту, викладачі повинні розробити методичне забезпечення процесу самовдосконалення студентів у межах курсів «Психологія і педагогіка», «Соціологія», «Фізичне виховання». В межах цього апробувати систему вправ, що сприяють формуванню умінь: а) самодіагностики значущих для самовдосконалення якостей особистості; б) володіння методами і прийомами самовиховання та самоосвіти; в) планування процесу самовдосконалення (складання програми самовдосконалення та рекомендації щодо її виконання).

Висновки. Зважаючи на викладене, можна

зробити такі висновки:

1. Трьохкомпонентна теоретична модель самовдосконалення особистості складається з макро-, мезо- і мікросередовища. Мікросередовище самовдосконалення особистості студента-економіста – це індивідуально-психологічні особливості особистості кожного студента, його сутнісні сили, потреби, нахили та потенційні можливості майбутнього фахівця. Мезосередовище містить три блоки: діяльнісний (мотиви, цілі, прогнозування, планування, способи, засоби, результат, аналіз, оцінка); змістовий (форми і напрями самовдосконалення); дидактичний (діяльність ВНЗ

щодо активізації самовдосконалення особистості студентів-економістів).

2. До особливостей самовдосконалення студентів економістів можна віднести: а) звужене розуміння процесу самовдосконалення, який зводиться лише до покращення тих чи інших якостей особистості; б) методичні розробки до курсів повинні вміщувати моделювання ситуацій, що сприяють застосуванню своїх знань, умінь, навичок; в) викладачі повинні приділяти увагу спілкуванню зі студентами, розробляти методики тренування сили волі, пам'яті і логічного мислення.

Література:

1. Еракторіна О. М. Самовдосконалення особистості у науковій рефлексії і реалізації біографічних проєктів : монографія / О. М. Еракторіна. – Х. : Вид-во Іванченка І. С., 2013. – 215 с.
2. Уйсімбаєва Н.В. Особистісне самовдосконалення як форма усвідомленого саморозвитку майбутнього вчителя [Електронний ресурс] / Н.В.Уйсімбаєва. – Режим доступу: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2-mizhnarodna-internet-osobistisne-samovdoskonalennya-yak-forma-usvidomlenogo-samorozvitku-majbutnogo-vchitelya>, вільний. – Загал. з екрану.
3. Зарішняк І.М. Практичні аспекти самовдосконалення особистості студента-економіста / І.М.Зарішняк // Університетська педагогічна осяга: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації: матер. міжн. наук.-практ. конф., м. Одеса 11 вересня 2015 р./ за ред. проф. Л.М. Голубенко, О.С. Цокур. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – С. 218-223.

УДК 37.01:007+378

М.Е. Зюков, Полтава, Україна / M. Zyukov, Paltava, Ukraine

НАВЧАННЯ ІНТЕГРУВАННЮ З ВИКОРИСТАННЯМ MICROSOFT MATHEMATICS

Анотація. У статті розглядається використання програми Microsoft Mathematics для навчання інтегральному численню функцій однієї змінної. Описані невизначені інтеграли, що обчислюються автоматично, алгоритми інтегрування частинами і заміною змінної, розкладання раціональних функцій на прості дроби та їх інтегрування, а також обчислення визначених і невісних інтегралів. На конкретних прикладах демонструються обмеження застосування програми та шляхи подолання цих труднощів. Показано, що використання Microsoft Mathematics дозволяє прискорити формування навичок техніки інтегрування та поглибити знання методів інтегрування.

Ключові слова: Microsoft Mathematics, інтегральне числення, інтегрування частинами, заміна змінної, інтегрування раціональних функцій, обчислення визначених і невісних інтегралів.

Annotation. The article discusses the use of program Microsoft Mathematics for learning the integral calculus of functions of one variable. Described indefinite integrals, calculated automatically, algorithms integration by parts and variable substitution, decomposition of rational functions in partial fractions and its integration, as well as the calculation of definite and improper integrals. On concrete examples demonstrate the limited use of the program and ways to overcome these difficulties. It is shown that the use of Microsoft Mathematics allows to accelerate the formation of technology integration skills and deepen their knowledge of integration methods.

Key words: Microsoft Mathematics, integral calculus, integration by parts, variable substitution, integration of rational functions, calculation of definite and improper integrals.

Час на вивчення вищої математики неухильно скорочується. Підвищується роль самостійної роботи студентів, яку потрібно забезпечити відповідними програмними засобами для інтенсифікації навчального процесу. Тому звернімо увагу на появу в 2011 р. програми Microsoft Mathematics 4.0 (1), яка безкоштовна, локалізована, має зручний інтерфейс, не вимагає спеціального навчання, а її використання

нагадує роботу біля дошки або у зошиті.

Література з використання MS Mathematics у навчальному процесі нам не відома. Найбільш корисними для знайомства з можливостями цієї програми є серія уроків (2), короткий огляд (3) та статті (4-6).

Розглянемо застосування цієї програми під час викладання інтегрального числення функцій однієї

Наукове видання

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

Збірник наукових праць

С 95 Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 46 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – 375 с.

Відповідальний за випуск	Р.С. Гуревич
Оригінал-макет	В.П. Король
Технічний редактор	Т.Ц. Король
Комп'ютерний набір	Н.С. Коцьона
Дизайн обкладинки	Д.М. Луп'як

Збірник наукових праць включено до наукометричних баз:
Google Scholar, Україніка наукова

Збірник наукових праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» включено до переліку наукових фахових видань України у галузі «Педагогічні науки» (наказ Міністерства освіти і науки України № 1328 від 21 грудня 2015 року).

**Засновник Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

Офіційна веб-сторінка журналу:
<http://vspu.edu.ua/faculty/imad/sc.php>

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації –
серія КВ № 8417. Видане 06.02.2004 р.**

Підписано до друку 10 травня 2016 р.
Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 43,594
Наклад 100 прим.

Видавець і виготівник ТОВ «Фірма «Планер»
Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців серія ДК №3506 від 25.06.2009 р.
21050, м. Вінниця, вул. Визволення, 2
Тел.: (0432) 52-08-64; 52-08-65
<http://www.planer.com.ua> E-mail: sale@planer.com.ua